

Översiktlig plan för Stockholms universitets deltagande i ramprogrammet Horisont Europa 2021–2027

Typ av dokument	Plan
Beslutad av	Rektor
Beslutsdatum	2021-06-24
Dnr	SU FV-2405-21
Giltighetstid	Tills vidare
Ersätter dokument	
Ansvarig förvaltningsavdelning	Avdelningen för forsknings- och samverkansstöd
Ansvarig handläggare	Henrik Aspeborg (Leif Järlebark)

Beskrivning:

Syftet med den översiktliga planen för Stockholms universitets deltagande i Horisont Europa är att peka ut färdriktningen för Stockholms universitets medverkan i det nya europeiska ramprogrammet för forskning och innovation. Planen anger ambitiösa mål som knyter an till den nationella strategin och redovisar möjligheter och utmaningar med deltagandet, så att medarbetare, forskare och samverkansaktörer snabbt kan bilda sig en uppfattning om universitetets målsättning för deltagande i Horisont Europa.

1 Inledning

Med Horisont Europa (HEU), det europeiska ramprogrammet för forskning och innovation 2021–2027, ska Europas konkurrenskraft stärkas samtidigt som EU:s vision om en grön och digital transformation realiseras. Målet är att uppnå ett välmående, rättvist och hållbart samhälle. För Stockholms universitet utgör ramprogrammet en attraktiv finansieringskälla och skapar nya möjligheter till kunskap och innovation. Denna översiktliga plan syftar till att maximera effekten av deltagande i ramprogrammet för att öka kvaliteten i verksamheten och stärka universitetets forskning, utbildning och samverkan.

Här presenteras kort det nya ramprogrammets struktur och förslaget till nationell strategi för Sveriges deltagande i HEU som tagits fram av sex svenska finansiärer på regeringens uppdrag¹. Universitetets ambitiösa mål för deltagande i HEU vägleder det strategiska arbetet och utgår från förslaget till nationell strategi samt Strategier för Stockholms universitet 2019–2022². Planen avslutas med möjligheter och utmaningar med att ta del av ramprogrammet.

2 Bakgrund om ramprogrammet Horisont Europa

2.1 Struktur för Horisont Europa

EU:s ramprogram för forskning och innovation för åren 2021–2027 – Horisont Europa (HEU) – har en total budget på 95,5 miljarder euro. Trots att HEU anses vara en världens största forskningsprogram så är budgeten betydligt mindre än de 120 miljarder euro som EU-parlamentet föreslog från början. Liksom andra av EU:s finansieringsprogram är HEU ett politiskt program. EU:s övergripande mål för ramprogrammet återspeglas därför i HEU:s struktur och inriktning.

HEU bygger vidare på erfarenheter och framgångar från det tidigare ramprogrammet Horisont 2020 (H2020). Liksom H2020 består HEU:s struktur av tre pelare (se Bild 1 nedan).

---

¹ <https://www.vinnova.se/publikationer/kraftsamling-for-horisont-europa/>

² <https://www.su.se/medarbetare/organisation-styrning/styrdokument-regelboken/m%C3%A5l-och-verksamhet/strategier-f%C3%B6r-stockholms-universitet-2019-2022-1.415941>

* The European Institute of Innovation & Technology (EIT) is not part of the Specific Programme

Bild 1: Struktur för Horisont Europa.

Pelare I – Vetenskaplig spetskompetens – omfattar Europeiska forskningsrådet (ERC), Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) samt Forskningsinfrastruktur. Jämfört med H2020 saknas samverkansforskning inom nya, lovande forskningsområden, Future and Emerging Technologies (FET) i pelare I. Nu återfinns liknande initiativ under Pathfinder i pelare III.

Pelare II – Globala utmaningar och europeisk industriell konkurrenskraft – består av sex kluster av kombinerade teman som kräver bredare samarbeten. Dessa kluster kan sägas förena H2020:s samhälleliga utmaningar och industriellt ledarskap. Inom pelare II finns även de nya omarbetade partnerskapsprogrammen och en av HEU:s största nyheter: forsknings- och innovationsuppdrag (missions på engelska).

Målet med dessa uppdrag/missions är att skapa en starkare koppling mellan EU:s forskning och innovation och samhällets/allmänhetens behov; med stor synlighet och stort genomslag. Fem temaområden för missions har definierats:

- cancer
- klimatanpassning, däribland omvandling av samhälle
- hållbara hav, sjöar och vattendrag
- klimatneutrala och smarta städer
- markens tillstånd och livsmedel

Pelare III – Innovativa Europa – är inriktad på att stärka och samla banbrytande innovation. Europeiska innovationsrådet (EIC) är det viktigaste initiativet inom pelare III. Det mest intressanta EIC-instrumentet för lärosäten är Pathfinder som ska stödja projekt i faser från tidig teknik till förkommersiell teknik. Inom pelare III finns även en satsning på Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT). Utanför pelarna har en del av HEU:s budget

allokerats till att stödja ett breddat deltagande, sprida spetskompetens, samt att reformera och förstärka det europeiska forskningsområdet (European Research Area, ERA).

I det nya ramprogrammet läggs också större vikt på stärkt internationellt samarbete och öppen vetenskap. Fri tillgång till publikationer och forskningsdata syftar till att uppnå en bättre spridning och utnyttjande av resultat från forskning och innovation (FoI) och därmed stödja samhällets aktiva deltagande.

2.2 Strategi för Sveriges deltagande i Horisont Europa på nationell nivå

Inför HEU har Vinnova tillsammans med Formas, Forte, Energimyndigheten, Rymdstyrelsen och Vetenskapsrådet fått i uppdrag av regeringen att ta fram ett förslag på strategi för det svenska deltagandet i programmet. Under arbetet har man samlat in synpunkter från svenska forsknings- och innovationsaktörer inklusive Stockholms universitet. Ett strategiutkast presenterades på en hearing i slutet av september och det slutliga förslaget till strategi lämnades till Utbildningsdepartementet i oktober³. I strategiförslaget Kraftsamling för Horisont Europa rekommenderas tio nationella strategiska mål⁴. Regeringen nämner den nationella strategin och vikten av europeiskt forskningssamarbete i forskningspropositionen *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige* (Prop. 2020/21:60)⁵.

3 Stockholm universitets deltagande i Horisont Europa

3.1 Stockholms universitets ambition i det europeiska forsknings- och innovationssamarbetet samt utfall i tidigare ramprogram

I Kraftsamling för Horisont Europa rekommenderas svenska aktörer att utveckla strategier för det egna deltagandet. Vid Stockholms universitet är internationellt konkurrenskraftig forskning och forskningssamarbeten centrala och en självklar del av excellenssträvan. I Stockholms universitets strategier finns en tydligt uttalad ambition: ”Universitetet ska aktivt stödja större forskningsansökningar, som de till olika EU-program eller stiftelser som Knut och Alice Wallenbergs stiftelse.”⁶

³ <https://www.vinnova.se/publikationer/kraftsamling-for-horisont-europa/>

⁴ I strategiförslaget talas det om elva strategiska mål, men det är endast tio strategiska mål som nämns och rekommenderas.

⁵ <https://www.regeringen.se/4af915/contentassets/da8732af87a14b689658dadcfb2d3777/forskning-frihet-framtid--kunskap-och-innovation-for-sverige.pdf>

⁶ <https://www.su.se/medarbetare/organisation-styrning/styrdokument-regelboken/m%C3%A5l-och-verksamhet/strategier-f%C3%B6r-stockholms-universitet-2019-2022-1.415941>

Stockholms universitet är det enda stora lärosäte som har deltagit i fler projekt i H2020 jämfört med det föregående ramprogrammet FP7 trots att universitetet varken har medicinsk eller teknisk fakultet, men framför allt har summan av beviljade medel ökat med 39 miljoner euro (bilaga 1). Nästan 62% av Stockholms universitets H2020-projekt finns inom pelaren för ”Excellent Science” mot drygt 33% av projekten i pelaren för samhällliga utmaningar (bilaga 1). Den slutgiltiga redovisningen av H2020 kommer att bli klar först senare under 2021.

Målet är att universitetet fortsätter den positiva trenden även under HEU. Internationellt erkännande av den egna forskningen, samarbeten med andra framstående forskargrupper och partners inom och utanför akademien, hemtagande av ny kunskap, samt tillgång till internationell forskningsinfrastruktur säkrar och stärker forskningens kvalitet vid universitetet och bidrar även till att göra det lättare att rekrytera excellenta forskare till universitetet. Ytterligare skäl att ha höga ambitioner för deltagande i HEU är att beviljade medel från EU:s ramprogram för forskning och innovation utgör ett mått på universitetets internationella konkurrenskraft. De nationella strategiska målen för HEU har tagits i beaktande när planens övergripande mål för universitetets deltagande i HEU har utarbetats. I följande avsnitt beskrivs övergripande mål som är präglade av högt uppsatta ambitioner för universitetet.

3.2 Övergripande mål för Stockholms universitets deltagande i Horisont Europa

Ambition: Strategiskt och ambitiöst deltagande av Stockholms universitet

Strategiska mål:

- Universitetet är bland de främsta svenska universiteten vad gäller beviljade ansökningar.
- Universitetet ökar totalt erhållna beviljade medel betydligt jämfört med H2020.
- Universitetet är internationellt konkurrenskraftigt och en attraktiv samarbetspartner.

En hög ambitionsnivå innebär en målsättning där antalet ansökningar med universitetet som partner eller koordinator måste bli många fler samt att antalet beviljade projekt både som partner och koordinator också ökar kraftigt. För att uppnå konkurrenskraftiga ansökningar på europeisk nivå måste universitetets mest framstående forskare inspireras att delta. Ett fortsatt stärkt deltagande bör eftersträvas inom ERC och MSCA, då universitetets grundforskningsprofil är stark, men det är inom samarbetsprojekten där Stockholms universitet har starka forskningsmiljöer som den stora förbättringspotentialen finns.

Satsningar behöver göras på dessa styrkeområden, där det finns störst chans att koordinera projekt, t.ex. miljö/klimat/hållbarhet/demokrati och samhällstransformation. Riktade insatser för humaniora och samhällsvetenskap (SSH), för att öka medvetenhet och intresse för dessa utlysningar samt hur SSH kan bidra i tvärvetenskapliga klusterprojekt, är av särskild vikt.

Möjligheter för forskare vid Stockholms universitet att medverka i samarbetsprojekt inom forsknings- och innovationsuppdragen (missions) är också goda, då fyra av uppdragen är kopplade till miljö och hållbarhet, men även inom det femte temaområdet, cancer, finns

potential för universitetets forskare att delta. Då uppdragsprojekten ska vara tvärvetenskapliga så finns goda förutsättningar för medverkan av forskare både från naturvetenskap och humanvetenskap. Den gröna given, EU-kommissionens strategi om ett klimatneutralt EU 2050, har en stark påverkan på HEU och upp till 35% av budgeten ska ägnas åt klimatåtgärder. Stockholms universitets styrka inom klimatområdet ger goda utsikter för ökat deltagande inom HEU.

Jämfört med FP7 så ökade summan av beviljade medel för Stockholms universitet med över 70% under H2020. En ytterligare ökning under HEU är ett ambitiöst men fullt realistiskt mål. Stockholms universitet ligger på sjätte plats bland svenska lärosäten när det gäller tilldelade H2020-medel. En betydande ökning av beviljade medel under HEU skulle innebära att det finns möjlighet för Stockholms universitet att stärka sin ställning som ett av de främsta universiteten i Sverige.

Ambition: Utvecklat deltagande i europeiska partnerskapsprogram

Strategiska mål:

- Stockholms universitet drar fördel av de europeiska partnerskapen för att stärka och påverka forskning och innovation i Europa.
- Stockholm universitet påverkar så att Sverige deltar i partnerskapsprogram som sammanfaller med universitetets styrkeområden.

Då upp till hälften av budgeten i pelare II går till satsningar på partnerskap så behöver insatser göras för att öka Stockholms universitets deltagande i olika partnerskap. För att nå målen krävs bl.a. bättre och riktad information till forskare med fokus på partnerskapsprogram som sammanfaller med universitetets styrkeområden.

Ambition: Ökat nyttiggörande av kunskap och resultat

Strategiskt mål:

- Stockholms universitet är ett framstående forskningsuniversitet med grundforskningsprofil, där spridning, tillgängliggörande och nyttiggörande av den forskning och innovation som genereras i Horisont Europa samtidigt ökar möjligheterna att möta samhällsutmaningar.

Resultat från HEU-projekt ska spridas för nyttiggörande utanför det aktuella projektet. Det är av vikt att den spetskunskap och information som erhålls bidrar till samhällsutvecklingen, nationellt och internationellt. Samverkan spelar en viktig roll för att göra resultaten tillgängliga för olika aktörer i det omgivande samhället. Bättre uppföljning av projekt är önskvärt för identifiering av resultat som kan nyttiggöras i ett bredare perspektiv.

Ambition: Ökat nyttjande av forskningsinfrastruktur och starka FoU-miljöer

Strategiskt mål:

- Stockholms universitet drar nytta av och bidrar till forskningsinfrastruktur, starka miljöer samt test- och demonstrationsanläggningar i Europa.

För att nå detta mål är det viktigt att skapa förutsättningar för deltagande och koordinerande i ansökningar inom forskningsinfrastruktur. Möjligheter till nyttjande av europeisk forskningsinfrastruktur behöver visas. Bättre och riktad information leder till ökad medvetenhet hos forskarna om möjligheterna och om hur deltagande kan lyfta den egna forskningens kvalitet.

Ambition: Framgångsrikt påverkansarbete och expertstöd

Strategiskt mål:

- Stockholms universitet påverkar på ett aktivt och framgångsrikt sätt Horisont Europa vad gäller inriktning, innehåll och genomförande.
- Deltagande i EU-kommissionens expertforum har ökat i omfattning och betydelse, och är attraktivt för forskare vid Stockholms universitet.

Det nyligen lanserade Brysselkontoret är en resurs som ger bättre möjligheter till att påverka utformningen av HEU. Hinder och förutsättningar för att få fler forskare att arbeta som utvärderare och sitta med i expertgrupper behöver kartläggas.

3.3 Utmaningar/möjligheter för att nå målen

Stockholms universitets ledning, områden och fakulteter

Universitetet ska aktivt stimulera och stödja forskare att söka medel EU:s forskningsprogram, att medverka i EU-finansierade projekt, att delta i EU-kommittéer etc. Detta sker bland annat genom att identifiera specifika områden med potential och initiera en dialog med för dessa områden relevanta delar av kärnverksamheten. Det nyligen etablerade Brysselkontoret blir en resurs av central betydelse för utveckling av det EU-strategiska arbetet (mer om Brysselkontoret nedan).

Stöd för att söka och driva EU-projekt

En viktig del i arbetet med att få fler forskare vid Stockholms universitet att delta i HEU är ett väl utformat stöd från Avdelningen för forsknings- och samverkansstöd men också andra delar av förvaltningen. Det handlar om information om kommande utlysningar, stöd under ansökningsprocessen (såsom etik, jämställdhet), vid kontraktsförhandlingar och under projektets gång. Förutom att öka medvetenheten om HEU och stärka själva ansökningshandlingen handlar det om att ta bort barriärer som hindrar forskare från att ansöka. Även om förfarandet upplevs som komplicerat så ska man veta att stöd finns att få. Krånglig och komplex

administration är det största hindret för att forskare ska söka EU-medel. Ett sätt att öka antalet HEU-ansökningar kan därför vara att minska administrativ friktion. Det kan uppnås genom att underlätta och stötta institutionerna när det gäller EU-projekt. Stödet behöver utvecklas och följas upp. Medan erfarna forskare ska våga koordinera/ leda stora samarbetsprojekt ska mindre erfarna forskare uppmuntras att ta steget och delta i samarbetsprojekt. Proaktivt arbete och förhandsinformation om utlysningar kan förbättras betydligt genom Brysselkontoret. För större ansökningar inom kluster och missions kan samverkansstödet bidra genom att involvera SU:s samverkanspartners i Stockholmsregionen. Samverkansstödet kan också utnyttjas där det finns synergier mellan HEU och den Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

Medfinansiering

EU-projekt täcker inte alla indirekta kostnader. Den samfinansiering som krävs kan vara ett problem och hinder för att delta i HEU, då några institutioner inte anser sig ha råd med samfinansieringen. Stockholms universitets principer för samfinansiering förutsätter ett grundläggande ansvar på institutionsnivån som kan kompletteras med bidrag från fakultets-/områdesnivå och även i vissa fall från central nivå. Det förs diskussioner att även på nationell nivå ge stöd till samfinansiering av HEU-projekt.

Universitetsallianserna Stockholm trio, CIVIS/RIS4CIVIS och strategiska partners

Lärare och forskare vid Stockholms universitet har en mängd starka och väletablerade internationella samarbeten. Därutöver har universitetet under senare år aktivt stärkt samarbeten och nätverk genom partnerskap i universitetsallianserna Stockholm trio och CIVIS. Dessa möjliggör ökat nätverkande och ökad mobilitet samt tillhandahåller plattformar för att hitta partners till samarbetsprojekt. Ett gott exempel är det CIVIS-initiativ som framgångsrikt matchade handledare och forskare för MSCA, vilket ledde till ett ökat antal ansökningar. Med det kompletterande H2020-projektet RIS4CIVIS, som är mer inriktat på forskning än CIVIS, skapas ytterligare möjligheter till forskningsutbyten. Stockholm trio kan med fördel användas för att anordna större, gemensamma, ambitiösa aktiviteter, för att tolka regelverk, samarbeta kring etikfrågor och etablera europeisk forskningsinfrastruktur, samverka med Stockholms stad och Region Stockholm, och ta fram gemensamma mallar. Triouniversitetens kompletterande forskningsverksamhet bör kunna utnyttjas för att hitta lämpliga HEU-samarbeten. Trion har också ett samarbete med University College London (UCL) som kan utvecklas för att hitta samarbetsprojekt. Bland partneruniversiteten finns framför allt potential för ökat samarbete med Helsingfors universitet inom HEU, t.ex. rörande Östersjön. När det gäller Tokyo universitet är det angeläget att vara uppmärksam på de delar av HEU där samarbete kan bli aktuellt.

Brysselkontoret

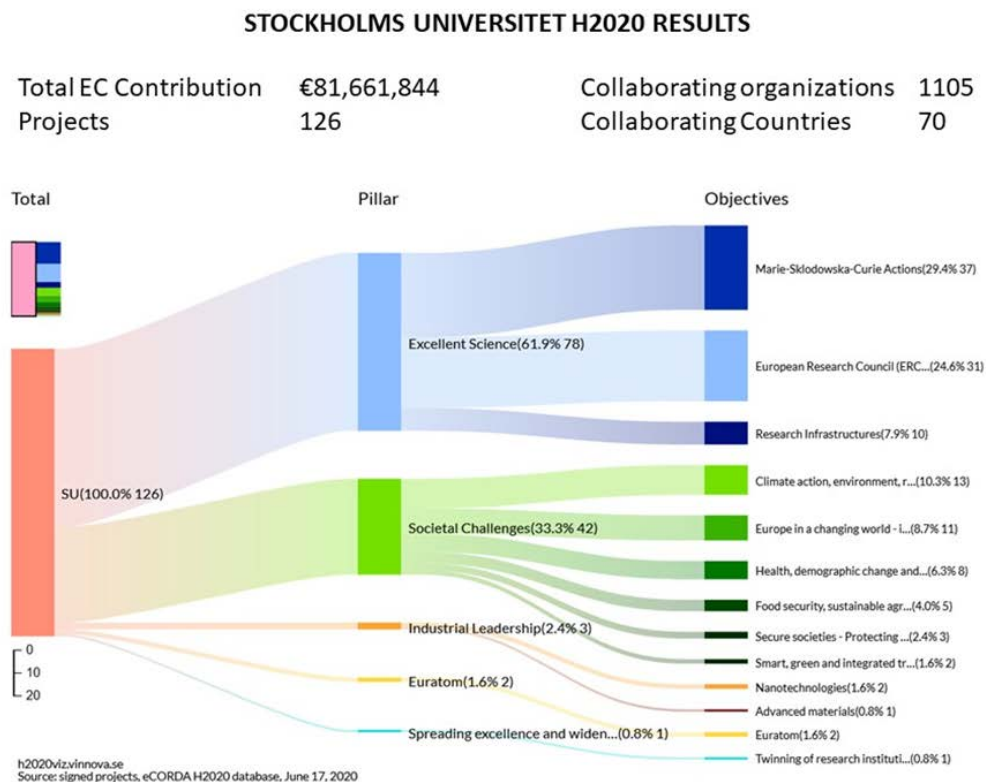
Med Stockholm trios gemensamma Brysselkontor på plats är universitetet bättre rustat att ta sig an HEU än det tidigare ramprogrammet H2020. Informationsinhämtning, även information som ej spridits i etablerade kanaler, och relationsskapande till nyckelpersoner

inom EU:s forskningsekosystem påverkar positivt deltagandet i HEU. Stockholm trio och Stockholms universitet kan profileras i Bryssel och bidra till europeisk policy för forskning och innovation, t.ex. utformning av European Research Area (ERA). Det finns goda möjligheter att utöva framgångsrikt påverkansarbete då Stockholms trio efter Storbritanniens utträde blir största aktör avseende forskningsanslag inom EU. Särskilda möjligheter öppnar sig då Sverige tar över ordförandeskapet i EU 2023. Arbetsgruppen Brysselkontoret består av Brysselrepresentanten samt en representant från respektive lärosäte. Arbetet leds av Brysselrepresentanten.

3.4 Ansvar och uppföljning

Horisont Europa sträcker sig till 2027. Universitetets översiktliga plan för deltagande i ramprogrammet behöver kontinuerligt följas upp och regelbundet uppdateras. En större utvärdering och eventuell revidering av planen bör göras av Avdelningen för forsknings- och samverkansstöd halvvägs in i HEU, för att säkerställa att utvecklingen går mot ökat deltagande. Då har det nya ramprogrammet hunnit verka några år och ett nytt strategidokument för Stockholms universitet bör finnas på plats.

Figur 1: Utfall för Stockholms universitet i H2020 t.o.m. 200617.

Lärosäte/Forskningsinstitut	Antal projekt FP7	Beviljade medel FP7 (euro)	Andel av medel i % (Sverige)	Antal projekt H2020	Beviljade medel H2020 (euro)	Andel av medel i % (Sverige)	Förändring medel FP7/H2020 (euro)
Karolinska Insitutet	335	204 207 428	11,69	273	185 850 108	8,74	-18 357 320
Lunds universitet	319	152 949 156	8,75	272	173 608 896	8,16	20 659 739
KTH	320	145 671 575	8,34	319	162 805 094	7,66	17 133 519
Chalmers	275	117 655 243	6,73	245	152 565 317	7,17	34 910 074
Uppsala universitet	260	154 356 242	8,83	251	150 739 250	7,09	-3 616 992
Stockholms universitet	144	53 657 597	3,07	146	92 675 276	4,36	39 017 679
Göteborgs universitet	182	80 854 771	4,63	150	74 041 815	3,48	-6 812 957
RISE	77	26 099 077	1,49	140	57 261 361	2,69	31 162 283
Linköpings universitet	121	52 407 576	3	108	49 851 989	2,34	-2 555 587
Sveriges lantbruksuniversitet	94	24 175 436	1,38	87	40 429 790	1,9	16 254 355

Tabell 1: Jämförelse av resultat i ramprogrammen FP7 och H2020 för de främsta svenska lärosätena. Data hämtat från Horizon Dashboard 210209.